

BIBLIOFIL®

InfoBrev 4-2006

Akershus, frittstående nettverksforbindelse: slipper kommunale brannvegger

Mange Bibliofil-bibliotek var tidlig ute med å tilby Internettjenester. De var ofte tidligere ute enn kommunene og måtte derfor selv skaffe seg forbindelse til Internett. Bibliotek-Systemer var en pådriver for dette og var behjelpelig både med linjer, utstyr og domenenavn. Bibliotekene var dermed nærmest «herre i eget hus» og hadde kun en leverandør å forholde seg til, både når det gjaldt kommunikasjon og drift av husholdningssystem.

Kommunene/fylkeskommunene har etterhvert tatt et sterkere grep om dette og har i mange tilfeller innlemmet biblioteket i sitt nett. Dette er forståelig og fornuftig fordi bibliotekene også har behov for tilgang til kommunale tjenester. Likevel har det oppstått flere uønskede situasjoner fordi IT-driftsavdelingene ofte ikke helt har sett hvilke tjenester bibliotekene har, og hvor avhengige de er av husholdningssystemet og Internettjenester. Dessuten har bibliotekene åpent både på kvelden og i helgene. Dette innskrenker driftsavdelingens muligheter for å drive vedlikehold av brannvegger og infrastruktur uten at noen blir berørt.

Dette problemet hadde også Fylkesbiblioteket i Akershus. Det står en Bibliofil-server i deres lokaler som server mange folke- og skolebibliotek, samt fylkesbiblioteket selv. Det er nå i alt 39 virtuelle servere, med egne baser, på denne serveren. Alle, utenom Fylkesbiblioteket, er avhengig av kommunikasjon over Internett for å nå basen sin. Kommunikasjonen gikk via fylkeskommunens infrastruktur og inn mot fylkesbiblioteket. Det var stor frustrasjon ute på bibliotekene når man av forskjellige driftsårsaker mistet forbindelsen til basen sin, mange ganger uten å bli varslet.

Det at så mange ble berørt hver gang det skjedde, gjorde det påkrevet å finne andre løsninger.

Bibliotek-Systemer skaffet en ny Internettforbindelse til fylkesbiblioteket og installerte en brannvegg med sikker kommunikasjon over Internett (VPN) mot samtlige deltagende bibliotek. Det var et omfattende prosjekt, og fordi det var mange parter vi måtte i kontakt med for å etablere kommunikasjonen, tok dette noe tid. Dessverre forårsaket dette noen problemer, spesielt i forhold til

enkelte Internettjenester. Når det gjaldt basistjenestene, selve husholdningssystemet, var det knapt noen som merket overgangen. Det er også etablert en sikker forbindelse mot fylkeskommunen, slik at fylkesbiblioteket når sine fylkeskommunale tjenester.

Hensikten, og fordelene med dette nå, er at Bibliotek-Systemer står ansvarlig for drift av både Bibliofilserveren og Internettforbindelsen til fylkesbiblioteket. En avtale er inngått for å sikre stabil og forutsigbar drift. Dette er noe vi har lang erfaring med, og vi håper alle parter blir fornøyde med denne løsningen. Ikke minst er fylkeskommunen fornøyde, fordi de ikke blir bundet av bibliotekenes åpningstider.

Etter en overgangsperiode hvor begge forbindelsene var i bruk, dro man ut kablet til fylkeskommunen 29.09.2006. Etter dette har kun den nye forbindelsen vært i bruk.

NESTE BRUKERMØTE

blir i Drammen. Sett av 10. og 11. mai allerede nå.

Utlån av skolebøker

Det er mange skoler som bruker *Studielån* for utlån av lærebøker på årsbasis til elevene. På den måten ser man forskjell på privatlån og utlån av skolebøker. Vi har hatt et par forespørsler etter statistikk som viser dette utlånet. Den muligheten finnes nå. I den webbaserte utlansstatistikken (inngang fra Statistikk på Startmenyen) finnes nå både *klasesettlån* og *studielån* som transaksjonstyper. Hvis du ber om statistikk for hele året og sorterer på transaksjonstype, skal du få fordelingen.

Tipshjørnet

:: leder ::

BIBLIOTEKUTREDNINGEN

Igjen har vi fått en bibliotekutredning. Ikke den første, neppe heller den siste.

Perspektivet denne gang er fram til 2014. Ikke lett å se inn i krystallkulaen 8 år fram i tid. Hvem hadde vel forutsett Internettets komme, langt mindre den betydning nettet skulle få, blant annet for bibliotekene?

Slike utredninger tar utgangspunkt i at det hele styres ovenfra, og underliggende virksomheter følger de direktiver som gis. Slik er det nok ikke i praksis, bl.a. fordi det ikke følger penger med.

Torkel Hasle
daglig leder

Lokalbibliotekene gjør det de kan basert på tilgjengelige ressurser og har på flere områder ledet utviklingen. Bibliotekene var først på nett av offentlige virksomheter, allerede i 1993. Det hadde vært å ønske at de sentrale bibliotekmyndigheter

hadde skjønnet at den fornuftigste veien for videre utvikling er å begynne nedenfra. Det er slik man bygger hus. De store prosjektene kommer ofte ikke i luften; de er som en Jumbojet med strykkmotor.

Men av det positive nevner jeg at Systemleverandørene er nevnt og gitt positiv omtale blant de såkalte sentrale aktører. Det heter:

Systemleverandørene er svært viktige for utviklingen av felles IT-løsninger i biblioteksektoren, og er dermed sentrale for realiseringen av et norsk digitalt bibliotek.

Ellers inneholder utredningen, som de fleste utredninger, mange positivt ladete ord og formuleringer, uforplik-

tende, men det tar seg pent ut på trykk. Som f.eks.

Bibliotekene skal være aktive og utøvende kultur- og kunnskapsformidlere som også tar i bruk de nye medieformene til kunnskaps- og kulturformidling.

Bibliotekenes innovative evne må styrkes slik at de kan ta i bruk de nye teknologiske mulighetene og utvikle nye tjenester.

Dette er det vel ingen som er uenige i, men akk, så uforpliktende. Og, hva gjør man eventuelt med det?

Det er et paradoks at arbeidet med utredningen går på bekostning av igangsetting av konkrete tiltak. Da Felles lånekort skulle settes i drift oktober 2005, ba Systemleverandørene om hjelp fra ABMU til markedsføring av tjenesten. Man fikk da beskjed om at ABMU ikke hadde tid, fordi man skrev på utredningen.

Trengte man i det hele tatt en ny bibliotekutredning? Man hadde jo utredningen «Norsk Digitalt Bibliotek» fra våren 2005. Siden har den ligget i skuffen. Det har skjedd fint lite.

Det som skjer i praksis, uavhengig av bibliotekutredningen, er at bibliotek finner hverandre i samarbeid, enten det er mot fagbibliotek eller skolebibliotek. Man etablerer transportordninger og samsøkløsninger og forsøker å forbedre tjenestene så langt som mulig. Nye fine nettjenester som Biblioteksvar ser dagens lys, først lokalt, deretter utvides den til en landsomfattende tjeneste.

Statusrapport desember 2014?:

- * Alt ble ved det gamle. Det kom ingen penger.
- * Opphavsrettslige problemer er fortsatt ikke avklart.
- * Systemleverandørene har kommet opp med mange gode løsninger.

Når det meste er sagt og gjort, er mere sagt enn gjort

Torkel Hasle

Samarbeid i regioner og fylker

Trysil og Engerdal er de to siste folkebibliotekene som har tatt i bruk BiblioFil. Oppstart og opplæring skjedde i uke 47, og avtale om overgang til BiblioFil skjedde i regi av ASP-samarbeidet (Application Service Provider, les: outsourcing drift av systemer til leverandører) i Engerdal, Stor-Elvdal, Trysil og Åmot kommuner.

Det er alltid en del nye ting å sette seg inn i når en skal ta i bruk et nytt biblioteksystem, og vi ønsker lykke til videre!

Det er også besluttet at BiblioFil skal tas i bruk i grunnskolebibliotekene i de fire kommunene, og i Stor-Elvdal har alle 5 skolene startet opp allerede.

Trysil folkebibliotek.

Østfold fylkesbibliotek har også bestilt Regionalt Samsøk, slik at Østfoldbibliotekene blir enda mer tilgjengelig for brukerne. Søket vil etterhvert omfatte alle bibliotekene i fylket. Forutsetningen er at de bibliografiske datene er tilgjengelig enten i z39.50-format eller i BiblioFil. Østfoldbibliotekene har allerede et utstrakt samarbeid og en velfungerende transportordning mellom alle aktuelle bibliotek.

Fylkesbiblioteksjef Svein Nilsen forteller at de håper at Østfold Samsøk skal gi ytterligere økt interaktivitet mellom bibliotekene. Uansett, Østfoldbibliotekene kan glede seg over å ha fått på plass enda en byggestein i et velfungerende samarbeid.

Hordaland Samsøk blir også lagt ut under samsok.no. Fylkesbiblioteket i Hordaland har kjøpt z39.50-tjener til alle BiblioFil-bibliotekene i fylket. Vi kvitterer med å legge ut et Hordaland Samsøk, slik at også bibliotekene i dette fylket blir lett tilgjengelig under samsok.no (eller via vår hjemmeside).

Røst, fotografert av Mats Mikalsen

Røst og Værøy

100 km fra fastlandet og 25 km fra nærmeste nabo i Lofoten ligger Røst. Med sine 600 innbyggere og 11 kvadratkilometer land er Røst kommune en av landets aller minste. Regner man imidlertid med Europas største sjøfuglforekomst, som hovedsakelig består av lunde-fugl, finnes det godt over en million røstværing. (Kilde: rost.kommune.no) Røst bibliotek tok i bruk BiblioFil

i januar 2006 og har derfor snart brukt løsningen i ett års tid. Det benyttes fjernkjøring over internettlinjer til tjenermaskin i Nordland fylkesbibliotek, og det er etablert samarbeid om utnyttelse av BiblioFil-løsningen i mange folkebibliotek i Nordland (Helgelandsbibliotekene og Lofotbibliotekene), hvor fylkesbiblioteket er støttespiller både på BiblioFilfaglige- og tekniske spørsmål. Nabokommunen nord for Røst, Værøy, skal igang med BiblioFil rundt kommende årsskifte og dermed er enda et bibliotek med i samarbeidet. Vi ønsker lykke til med bruk av BiblioFil!

ISTIDEN GÅR MOT SLUTTEN

Som dere vet har Bibliofil siden tidlig i sommer vært i en frysperiode. Dvs. ingen nye funksjoner, og kun retting av alvorlige feil. I denne perioden har Bibliofil gjennomgått store interne endringer, med skiftet til UTF8 som internt tegnsett som den største av flere store endringer.

Istiden går nå mot slutten. Fredag 3. november ble første bibliotek, Farsund bibliotek, konvertert til det nye formatet. Etter dette er Åsnes, Porsgrunn, Haugesund og Telemarksbiblioteket (med Nome folkebibliotek) konvertert. Framdriften i konverteringen er fullt ut styrt av hva vi oppdager underveis. Hvis det oppstår problemer av noe slag, er det full stans i videre konvertering til problemet er løst. Vi regner med at tempoet i konverteringene vil øke etterhvert, men vi kan ikke si noe eksakt om når vi forventer at alle bibliotek er konvertert.

Vi vil informere hvert enkelt bibliotek på forhånd om når konvertering vil skje, og komme med en kort beskrivelse av hvilke konsekvenser endringene får. Hovedsaklig dreier dette seg om katalogisering, hvor man etter konvertering ikke lenger skal bruke skiftkoder for å angi diakriter.

Vi ber dere om ytterligere tålmodighet i tiden framover mens konverteringen pågår. Vi gleder oss til å vise dere hva vi har holdt på med i disse månedene. Selv om ikke så mye vil være nytt i det dere ser, er det betryggende å vite at vi har en solid og gjennomarbeidet plattform for den videre utviklingen av Bibliofil i årene som kommer.

TEKNISK SERVICE

Teknisk service, hva er det?

99% av våre kunder har tegnet en teknisk servicekontrakt. Hva som er med i avtalen varierer, men regelen er at Bibliofil-serveren i alle fall er med. Alle med en slik avtale får et besøk årlig. Vi foretar preventivt vedlikehold av utstyret. Det er også mulig å bestille andre tjenester fra oss når vi allikevel kommer på besøk. Vi forsøker å komme med anbefalinger om oppgraderinger/utskiftninger osv. på forhånd, slik at dette kan utføres samtidig som vi gjør teknisk vedlikehold. Dette sparer kundene våre for ekstra reisekostnader og gjør vår jobb mer effektiv.

I tillegg er det slik at operativsystemet som kjører på alle Bibliofilservere, Linux, må oppdateres i takt med nye krav til tjenester, funksjoner og ytelse. Dette passer vi på å gjøre ved slike årlige besøk, selvsagt uten ekstra kostnader for kundene. Man tenker ofte ikke over hvor omfattende jobb dette er og hvor viktig det er at dette gjøres riktig. Det gamle operativsystemet slettes, og et nytt legges inn. I tillegg sørger vi for at alle data, programmer og tjenester er på plass og fungerer som de skal. Vi lager på forhånd effektive og gjennomtestede rutiner for dette, men dessverre hender det at noe går galt. Dette er vanligvis bagatellmessige ting som vi retter umiddelbart.

Vi sier ofte at vi selger en «løsning», ikke et biblioteksystem. Det betyr altså at vi selger serveren med biblioteksystemet og tjenester ferdig installert. Oppdateringer vi gjør, enten over linje, eller ved besøk, kunne ikke blitt gjort uten at vi har full kontroll med alle maskinkomponenter og programmer som er installert. Hvis noe går galt skifter vi ikke bare komponenter, men sørger for at alle programmer fungerer som tidligere.

Vi sørger for at alt fungerer til enhver tid.

Thor Egil Kittelsen på teknisk service.

Problemkasse

Av og til kan det være nødvendig å komme i kontakt med oss for å melde inn problem eller spørsmål. Da logger man på **Problemkassa** med adressen <http://problem.bibsys.no>.

I forbindelse med pålogging får vi ofte spørsmål hvordan dette gjøres: Først får man opp et vindu der man logger på med standard brukernavn for kunder og tilhørende passord.

Etter dette får man opp en side der man logger inn med biblioteksnavn og tilhørende passord. Det er altså i dette bildet at man setter brukernavn og passord dere har fått tilsendt.

Ved å bruke problemkassa kan man legge inn

kommentarer, vedlegg osv. Saksbehandler kan også legge inn spørsmål tilbake til brukeren. Man kan også åpne problem på nytt dersom samme sak har vært inne tidligere. Dersom saksbehandler sender svar til dere, mottar dere en epost som inneholder siste kommentar og link til problemet. Ikke svar på denne eposten da den IKKE kommer frem til saksbehandler.

Alle svar gjøres via linken i eposten, da havner de riktig. Du har full oversikt over åpne problemer når du klikker Mine problemer, og du har oversikt over innsendte problemer/spørsmål når du søker på bibliotekets brukernavn.

Dersom dere mangler brukernavn og passord, ta kontakt med systemansvarlig eller send en epost til problemhjelp@bibsys.no så vil dere få tilsendt dette. Men ikke rapporter problem til den epostadressen

NYTTIG TIPS: IKKE LEGG UT EPOSTADRESSER PÅ WEBSIDER UKODET

Flere klager over økt mengde spam. Første forutsetning for å motta spam, er at epostadressen er synlig på nettet. Det blir den hvis man legger den ut på en nettside, f.eks. hjemmesiden til biblioteket. Hvis man ikke ønsker å motta spam, er det beste man kan gjøre å la være å publisere epostadressen. Hvis man allikevel ønsker å gjøre det, kan man bruke en av følgende teknikker på websider man har ansvar for:

1. Javascript: se under streken. example.com er domenet, og username er brukernavnet i epostadressen.
2. Skriv epostadressen slik i ren tekst, den blir ikke klikkbar: username at example dot com
3. Skriv epostadressen slik at den må redigeres manuelt før sending: username@-FJERN_DETTE-example.com
4. Bruk denne linken og konverter epostadressen med desimale tegn, se http://www.mission.net/en/mnt_munging.html username@example.com blir til usernameexample.com

Det er dessverre ikke mulig å stoppe all spam, til det er det altfor mange hackede windows-pcer der ute.

```
<SCRIPT LANGUAGE="JavaScript" type="text/javascript">
<!-- hide scripts from old browsers
```

```
function obsfucate (usr,addr) {
if(!addr)addr='example.com';
addr=(usr + '@' + addr);
document.write('<A href="mailto:' + addr + '">' + addr + '<\A><BR>');
}
document.write('<p><hr><FONT FACE="helvetica,arial" size=-1>Web:<b>');
obsfucate ('username','');
document.write('<b>URL: ' + document.location.href + '<BR>');
// done hiding from old browsers -->
```

SELVBETJENING

Som et resultat av vår RFID-satsning, selger vi nå nye, enkle og tidsriktige selvbetjeningsenheter. Det nye med disse er at de leveres med «peke-skjerm», talebeskjeder, og et heve-/senkebord som er tilpasset folk i alle størrelser, ikke minst dersom man kommer i rullestol. Selvbetjeningsenhetene kan leveres med eller uten boksikringløsninger. Det betyr at samme enhet kan brukes kun med strekkoder, RFID, eller kombinert med magnetstrips (EM). Man kan selv til enhver tid velge om den skal brukes til innlevering, utlån eller begge deler. Det første eksemplaret leveres Vestvågøy i desember i år.

OPPDATERT OM ENDRINGER

Det er ikke alltid enkelt å holde seg oppdatert på hva som har skjedd av endringer i de forskjellige modulene. For å gjøre det enklere å beholde oversikten har vi samlet en del nyheter bak lenken «Noen nyheter <år>» i dokumentasjonen for de enkelte moduler. Ta en titt her (www.bibsys.no) fra tid til annen. Kanskje det dukker opp en funksjonalitet du ikke visste at du trengte.